

Lippai Zsolt⁴²¹

Az üzemőrségtől, a fegyveres biztonsági őrségig

Absztrakt

A fegyveres biztonsági őrség és annak jogelőd szervezetei, közel egy évszázados múltra tekinthetnek vissza. Ez hazánk egyetlen olyan sajátos fegyveres szervezete, amely sem a rendészeti szervekhez, sem pedig a honvédséghez nem tartozik, jellege polgári, mégis szigorúan hierarchikus és ellenőrzött szabályok között végzi tevékenységét. Rendszeresen átívelő funkciója, küldetése pedig, amiért létrehozták, változatlan. Napjainkban, a közel hétezer fő összlétszámú FBŐ látja el az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos tevékenységek, létesítmények, szállítmányok védelemét. Az FBŐ és jogelőd szervezeteit tanulmányozva állapítható meg, hogy míg nemzetközi és hazai viszonylatban, számos kutatás foglalkozik a kritikus infrastruktúravédelem történetiségével, addig a hazai szervezeti előzmények történeti feldolgozása még nem valósult meg. Tanulmányomban, hiánypótló alkotásként, az FBŐ jogelőd szervezeteinek történeti fejlődését mutatom be.

Kulcsszavak: iparőrség, üzemőrség, polgári fegyveres őrség, fegyveres biztonsági őrség, történet

Zsolt Lippai⁴²²

From the industrial guard to the armed security guard

Abstract

The armed security guard and its predecessor organizations can look back on a history of nearly a century. It is the only special armed organization in Hungary, which does not belong to the law enforcement agencies or the army, its nature operates under civilian, strictly hierarchical and controlled rules. Its cross-system function and mission for which it was created is unchanged. Nowadays, the FBŐ, with a total number of nearly 7000 people, protects activities, facilities and shipments that are extremely important for the operation of the state and the supply of the population. Studying the organizations of the FBŐ and its predecessor, it can be stated that while in international and domestic relations, a number of researches deal with the history of critical infrastructure protection, the historical processing of the Hungarian organizational history has not taken place yet. In my study, as a gap-filling work, I present the historical development of the organizations of the legal predecessor of the FBŐ.

Keywords: industrial guard, operational guard, civilian armed guard, armed security guard, history

Bevezetés

---

⁴²¹ r. alezredes, mesteroktató, Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék. Rendészettudományi Doktori Iskola doktorandusz, e-mail: lippai.zsolt@uni-nke.hu, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4211-2249>

⁴²² police lieutenant-colonel, master teacher, University of Public Service Faculty of Law Enforcement Department of Private Security and Local Governmental Law Enforcement, Doctoral School of Police Sciences and Law Enforcement, PhD student, e-mail: lippai.zsolt@uni-nke.hu, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4211-2249>

A fegyveres biztonsági őrőség (a továbbiakban: FBŐ) és annak jogelőd szervezetei – az üzemőrőség, az iparőrőség és a polgári fegyveres őrőség –, közel egy évszázados múltra tekinthetnek vissza. Ez hazánk egyetlen olyan sajátos fegyveres szervezete, amely sem a rendészeti szervekhez, sem pedig a honvédséghez nem tartozik, jellege polgári, mégis szigorúan hierarchikus és ellenőrzött szabályok között végzi napi szolgálati tevékenységét. Viszontagságokkal gazdagított története során számos változáson ment keresztül, ennek ellenére létezik, stabilan működik és tevékenységére még hosszú távú szükség mutatkozik. Rendszereken átívelő funkciója, küldetése, amiért létrehozták, változatlan.⁴²³ Napjainkban, a közel hétezer fő összlétszámú – melyből csak az Országos Rendőr-főkapitányság FBŐ őrőségi állománya, 226 objektumban 1953 fő⁴²⁴ – FBŐ látja el az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos tevékenységek, létesítmények, szállítmányok (létfontosságú vagy kritikus infrastruktúra), törvényben⁴²⁵ és belügyminiszteri rendeletben⁴²⁶ szabályozott védelemét.⁴²⁷ Az FBŐ és jogelőd szervezeteit tanulmányozva állapítható meg, hogy míg nemzetközi és hazai viszonylatban is számos kutatás foglalkozik a kritikus infrastruktúravédelem történetiségével, addig az FBŐ és jogelőd szervezetek történeti feldolgozása még nem valósult meg.⁴²⁸ Tanulmányomban, hiánypótló alkotásként, az FBŐ jogelőd szervezeteinek történeti fejlődését mutatom be.

Prelúdium az előházban

Az FBŐ klasszikusnak tekintett eredetét kutatva, sokak szerint az 1953-ban létrehozott Iparőrőssel kellene kezdenem, ugyanakkor formabontóan, jóval korábbra megyek vissza az időben, bemutatva egy kivételes körülmények között létrehozott, különleges küldetésű, fegyveres személyzetű szervezetet. Az első világháborút megelőző időszak magyar kormányzata jó érzékkel ismerete fel, hogy – a közrend, a közbiztonság fenntartása érdekében – ki kell egészítenie a rendőrség létszámát, illetőleg ideiglenes rendőri szervezeteket kell létrehoznia. A történelmi idők készítésére, szükség volt egy olyan fegyveres testületre, mely nem képezte a központi hatalom részét, de kontroll alatt tevékenykedett, így 1914. szeptember 14-én a belügyminiszter rendeletet adott ki polgári őrőségek megszervezéséről. Az ország egész területén egységes szervezeti és eljárási szabályzat alapján, a polgári őrőség – hatósági jogkör nélküli – feladata a polgárok és vagyonuk, ezáltal közvetve az állam, rendőrhatóság utasításai szerinti védelme volt. Intézkedéseiknek meg kellett felelniük a törvénynek, a szabályzatnak és a kapott utasításoknak, karhatalmi intézkedést pedig csak sürgős esetben, a rendőrhatóság intézkedéséig tehettek meg.⁴²⁹

⁴²³ Az FBŐ múltja. Forrás: <https://mfbosze.hu/az-fbo-multja/> (A letöltés dátuma: 2021. február 20.).

⁴²⁴ Kiemelten fontos örízet. Forrás: <http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/zsaru-magazin/kiemelten-fontos-orizet#3expanded> (A letöltés dátuma: 2020. november 27.).

⁴²⁵ 1997. évi CLIX. törvény - a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról -. Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700159.tv> (A letöltés dátuma: 2021. február 20.).

⁴²⁶ 27/1998. (VI. 10.) BM rendelet - a fegyveres biztonsági őrőség Működési és Szolgálati Szabályzatának kiadásáról -. Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800027.bm> (A letöltés dátuma: 2021. február 20.).

⁴²⁷ Lippai Zsolt (2021): Az elmosódó határvonalak margójára. Szakmai szemle. A katonai nemzetbiztonsági szolgálat tudományos-szakmai folyóirata. XIX. évf. 1. szám (Megjelenés alatt).

⁴²⁸ Simon F. Nándor szavait elfogadva, a testület múltjának feltárását nehezíti, hogy a levéltárakban őrzött dokumentumokon kívül, szinte alig maradt fent valami az Iparőrsegről: a szabályzatokon, utasításokon és ki-képzési segédleteken kívül, néhány újságcikk, elsősorban a belügyi sajtóban, illetve leginkább csak azt a minikönyvet tudom megemlíteni, amit a testület megalakulásának 30. évfordulójára adtak ki. A téma kutatását tovább nehezíti, hogy írásmódjában találkozhatunk vele úgy, mint Iparőrőség, Ipar őrőség, vagy Ipar-őrőség is.

⁴²⁹ Öry Károly (1993): A rendvédelmi szervek az első világháború, az őszirózsás forradalom és a proletárdiktatúra időszakában. Rendvédelem-történeti füzetek IV. évf. 5. szám. Budapest, Magyarország: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság., 44. old.

A polgári őrseg tagjává válást – mint ahogyan az valamennyi fegyveres testület esetében is megfigyelhető –, feltételekhez kötötték, így „A szabályzat értelmében a polgári őrseg tagja csak fedhetetlen jellemű, 18. életévét betöltött, józan és erkölcsös életű, szellemileg és fizikailag egészséges, magyar állampolgárságú férfi lehetett”.⁴³⁰ A fegyverhasználat joga a hivatásos rendőrökhöz hasonlóan illette meg, azzal a különbséggel, hogy ahol nem volt szervezett rendőrség (például a községekben), csak önvédelemből vagy a rendőrhatalom külön utasítására használhatta fegyverét.⁴³¹ Képzésükről, az I. fokú rendőrhatalom gondoskodott, alkalmazásba vételükkor esküt⁴³² kellett tenniük. Kifejezetten soha nem tartoztak az állami hivatásos szervezetek közé, jellegükben – még a viselt rendfokozatuk ellenére is – megőrizték civil vonásaikat, ugyanakkor a civil szerveződések oldaláról nézve a hivatásos fegyveres szervezetek benyomását keltették. Feladatellátásuk során, elsősorban a különösebb rendőri szakképzettséget nem igénylő őrési feladatokat látták el, úgymint az üzemek, raktárak, közintézmények, intézmények őrzését.

Az első világháború elvesztését követően a forradalom időszakában a csendőrség és a rendőrség mellett – a katonai erőkhöz túl –, további rendészeti jellegű testületek jöttek létre, gondolva itt például a népőrségre, vagy a védőőrségre.⁴³³ Továbbá a teljesség igényére tekintettel – bár a jelenlegi tanulmánynak szervesen nem témája –, meg kell említenem a rövid életű Vörös Őrséget, az úgynevezett állambiztonsági megbízottak szervezetét, illetőleg a későbbiben létrejött Munkásőrséget, vagy a Nemzeti Munkavédelmi Szervezetet, melynek feladata „minden államellenes cselekedet megakadályozása, esetleges sztrájkok alkalmával a fontosabb üzemek üzemben tartása és aktív közreműködésükkel azok biztosítása”⁴³⁴ volt.

Az Iparőrség

Az 1950-es évek elején párt, kormány és honvédelmi bizottsági határozatok születtek arra, hogy a régi üzemi, gyári dolgozókból, akik értettek a fegyverkezeléshez és szívügyüknek tekintették a szocialista állam építését, hivatásos őrseget kell létrehozni.⁴³⁵ Az Iparőrség (korábbi nevén, üzemőrség) szervezetének – a honi rendvédelmi szervezetek tehermentesítését célzó – létrehozása, megszervezésének kezdeményezése alapvetően az Államvédelmi Hatósághoz (a továbbiakban: ÁVH) köthető, amikor az akkori Üzemi Tanács⁴³⁶ elrendelte valamennyi – az akkoriban létfontosságúnak vagy kritikus infrastruktúra elemnek minősülő – üzem, intézmény, raktár, fontosabb híd stb. fegyveres őrzését. Érdekességként jegyzem meg, hogy az őrsegek állománya, bár fegyverrel látta el szolgálatát, a korabeli jogi szabályozás értelmében, mégsem tartozott az akkori fegyveres testületek közé. Szervezetük szigorú hierarchikus, katonai szabályok szerint épült fel, tagjaik pedig a kezdetekben katonai

---

⁴³⁰ Öry i. m. 44. old.

⁴³¹ Öry i. m. 44. old.

⁴³² A polgári eskü szövege: „Én, N. N., esküszöm az élő Istenre, hogy Őfelségéhez, apostoli királyunkhoz, és Magyarország alkotmányához hű leszek. Polgárőri kötelességeimet pontosan és lelkiismeretesen teljesítem, feladatkörömön belül adott elöljárói rendelkezéseknek feltétlenül engedelmeskedem, a hivatali titkot megőrzöm. Isten engem úgy segítse!”

⁴³³ Parádi József (1999): A rendvédelem, közigazgatás és a véderő kapcsolata a kiegyezéstől a második világháborúig, Rendvédelem-történeti füzetek X. évf. 12. sz. Budapest, Magyarország: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, 83. old.

⁴³⁴ Keszérű István: A rendvédelmi szervek újjászervezése és tevékenysége az első világháború és a forradalmak után, (1919–1924) Rendvédelem-történeti füzetek IV. évf. 5. szám. Budapest, Magyarország: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, 83. old.

⁴³⁵ Leyer Richárd, Tölgyesi Ernő (1983): A polgári fegyveres őrseg három évtizede 1953-1983. Budapest, Magyarország, Ifjúsági Nyomda, 14. old.

⁴³⁶ Későbbi nevén Honvédelmi Tanács, illetve Honvédelmi Bizottság.

rendfokozattal rendelkeztek,⁴³⁷ melyet a későbbiekben az adott beosztáshoz rendszeresített rendfokozati jelzésekre cseréltek.⁴³⁸

Ekkoriban, szinte valamennyi védeni rendelt objektumot az ÁVH belső karhatalmi egységei, valamint a rendőrség vagy a fegyveres üzemőrség őrzött, továbbá, az ÁVH látta el az üzemőrségekkel kapcsolatos anyagi, fegyverzeti, kiképzési és irányítási feladatokat is.⁴³⁹ A belügyminisztérium gondozásában 1983-ban megjelent polgári fegyveres őrségek kiképzési kézikönyvének bevezetőjét idézve „Az állami vezetés a fontosabb ipari üzemek biztosítását, őrzését – az egyéb biztonsági feladatokkal együtt – a belügyi szervekre bízta. A munkásosztály hatalmának megszilárdítása, az ország újjáépítésének befejezése után, az ötvenes évek elején jött létre az egységes üzemrendészet, és szervezetén belül az Iparőrség mint fegyveres szerv, az Iparőrség szervezését a Honvédelmi Tanács 253/21/1953.⁴⁴⁰ számú határozata rendelte el.”⁴⁴¹ Az Üzemgazdasági Tanács⁴⁴² (a továbbiakban: ÜT) 1951. január 01-ei határozatában⁴⁴³ döntött a fontosabb ipari létesítmények őrzésével kapcsolatos előkészítő tevékenység megszervezéséről. Az ÁVH-nak adott feladat szerint, az Országos Tervhivatallal (a továbbiakban: OT) és a Honvéd Vezérkarral közösen kellett kidolgoznia a legfontosabb üzemek, legtakarékosabb költségvetésű őrzési tervét. A határozat szerint az ÁVH-nak egy-egy őrparancsnokot kellett adnia a fontosabb őrzendő üzemeként, akinek vezetésével fegyveres polgári őrséget kellett szervezni. A hangsúlyosan 35-40 éves korosztályba tartozó örök kiválasztása, az adott üzem igazgatójának irányításával, az érintett személyi osztályvezető által történt, míg a priorálást az ÁVH végezte el. Az őrséggel kapcsolatos valamennyi költség az adott üzemet terhelte.

Az ÜT 1951. február 12-ei határozatában⁴⁴⁴ a „*döntő létesítmények*” őrzésének céljaként „*egyes gazdasági létesítmények termelő erejének, épületeinek, raktárainak, nyersanyagainak, félkész- és készáruinak, stb. mindennemű ellenséges cselekménytől való megóvása és ilyen cselekmények ellen védelem nyújtása*” feladatot határozta meg. Az őrzésre az ÁVH-t és az Ipari Őrséget jelölte ki⁴⁴⁵. Az őrséghez – melynek rendőri státuszú állománya ebben az időszakban, külön jelzéssel ellátott rendőri egyenruhában látta el szolgálatát –, az ÁVH és a határőrség állományából tiszteket és tiszthelyetteseket helyeztek át. Szintén az említett határozatban rögzítették az adott létesítmény őrzésére kijelölt szervezetet megnevezését, illetőleg az ipari

---

⁴³⁷ Ez a folyamat 1944 nyarán kezdődött, amikor bevezették a katonai rendfokozatot a Magyar Királyi Rendőrségnél és 1952. IV. 1-én a pénzügyőrséggel fejeződött be.

⁴³⁸ 300/1944. (VI.21.) ME. r. a magyar királyi rendőrség átszervezéséről. Magyarországi Rendeleték Tára. LXXVIII. évf. (1944) 1. szám 1063-1065. old.

⁴³⁹ Solyosi József r. vezérőrnagy csoportfőnök: A közrendvédelmi szolgálat 25 éve (1945-1970). A Polgári Fegyveres Őrség történeti áttekintése. Bűnügyi és Rendőrség-történeti Múzeum Könyvtára. Nytsz.: 0207. 2. old.

⁴⁴⁰ A kézikönyv által 1953-ra datált Iparőrség megalakulásának tényleges időpontját azonban korántsem ennyire egyszerű megállapítani, ugyanis az erre vonatkozó jogszabályok szigorúan titkos minősítésűek voltak, így többnyire csak levéltári, illetőleg sok esetben csak nehezen azonosítható eredetű dokumentumokra hagyatkozhatunk.

⁴⁴¹ Houguel Iván, Móré Attila, Tamás Gábor, Tölgyesi Ernő (1983): Kiképzési kézikönyv a polgári fegyveres őrségek részére. Budapest, Magyarország. BM Könyvkiadó. 5. old.

⁴⁴² Az Üzemgazdasági Tanácsot a Minisztertanács 1950. szeptember 22-én hozta létre, a háborús gazdálkodás előkészítésével kapcsolatban a népgazdasági mozgósítási terv kidolgozására és annak végrehajtására a Minisztertanácsnak alárendelt szervként. Funkcióját később a Honvédelmi Tanács veszi át.

⁴⁴³ 76/9/1951.ÜT. határozat - a döntő létesítmények őrzéséről -. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952- 1959.310-311.lad.

⁴⁴⁴ 76/9/1951.ÜT. határozat i. m .

⁴⁴⁵ Az ÁVH pontosan érintett szervének kijelölése nem történt meg, valójában a belső karhatalom látta el az üzemek őrzését.

létesítmények I-es számú fontos⁴⁴⁶, vagy II-es számú kevésbé fontos⁴⁴⁷ kategóriákba sorolását. Az őrzéshez, az ÁVH saját állományából kellett megszervezni az őrparancsnokok, a helyettesek és az örök – honvédség ideiglenes szolgálati szabályzata alapján történő – szolgálatba állítását, az őrségek létrehozását, illetőleg azok szolgálatba állítását. Szintén az ÁVH feladata volt az egységes őrzési és védelmi tervek, az ipari őrségek őrutasításainak, fegyelmi szabályzatának, az érintett üzem felügyeletét ellátó szakminisztériummal együttműködve történő elkészítése. Továbbá, az üzemek területére vonatkozó ki- és beléptetés rendszerének, az ahhoz kapcsolódó technika kidolgozása, az állomány kiképzésének és az őrzési feladatok ellátásához szükséges fegyverzet és lőszer⁴⁴⁸ központi biztosítása. Ugyanakkor, az üzemek vezetőinek kötelességi körébe helyezték az őrségekkel kapcsolatos elhelyezési és anyagi feltételek biztosítását, gondolva itt például a riasztócsengők beszerzésére és felszerelésére, a megfelelő fajtájú szolgálati kutyák beszerzésére és – azok rendőrség, vagy az ÁVH általi – kiképzésére, vagy az egyenruhák – rendőrség általi – biztosítására.⁴⁴⁹ Az őrség fegyelmi szempontból szintén az ÁVH-hoz tartozott, a jogkört pedig az őrség vezetője gyakorolta.

1951-ben, az ÜT további határozatba foglalva finomította az őrzéssel kapcsolatos részterületeket, értve ezalatt az őrség elhelyezésére, étkeztetésére, a technikai szükségletekre, a beléptetésekre vonatkozó szabályokat.⁴⁵⁰ A beléptetés tekintetében háromféle kategóriát különböztettek meg, az állandót, az ideiglenest és az egyszeri belépésre jogosítót. Ugyanitt rendelkeztek arról is, hogy a gazdasági létesítmény termelési részébe történő beléptetés, lehetőleg zárt folyosón keresztül történjen meg. A fontosabb ipari üzemek őrzését, így az I-es kategóriába soroltakét az ÁVH, konkrétan a belső karhatalom, míg a II. kategóriába tartozó üzemek őrzését a szintén ÁVH-s parancsnokok által vezetett Iparőrség látta el.

Az átszervezés⁴⁵¹

1952-ben megszületett határozat⁴⁵² alapján az I-es csoportba sorolt objektumok őrzését az ÁVH-tól a belügyi tárca vette át, ami együtt járt 12 fő tiszt és 38 fő tiszthelyettes ÁVH-tól a Belügyminisztérium (a továbbiakban: BM) állományába történő áthelyezésével, ezáltal számos

---

⁴⁴⁶ I. csoportba tartoztak: Nitrokémiai ipartelepek, Ipari Robbanóanyag Vállalat, Nehézszerzőgépgyár, a törökbálinti és a nagytétényi Bányagyutacsgyár, Vadásztölténygyár, Veszprémi Fémfeldolgozó, Péti Nitrogénművek, Mátravidéki Erőmű, Bánhidai Erőmű, Danuvia Vállalat, Andezit Művek Magyar Optikai Művek Árutárolási Gazdasági Iroda, a siódsi, a székesfehérvári és a szolnoki adó, Almásfüzitői Ásványolajipari Vállalat, Péti Ásványolajipari Vállalat, Csepeli Ásványolajipari Vállalat, MASZOLAJ Feldolgozó Üzem, Ajkai Timföld- és Alumíniumkohó, Dunavölgyi Timföldgyár, Richter Gyógyszervegyészeti Lámpagyár Vállalat, Gamma Vállalat, Béta Művek és Sajóbáonyi Művek.

⁴⁴⁷ A II. csoportba tartoztak: Rákosi Mátyás Művek, Budapesti Erőművek, Óbudai Gázgyár, Barcikai Művek, Dorogi Művek, Tatabányai Erőművek, Várpalotai Erőmű, Műszaki Művek, Chinoi Gyógyszergyár, Pósta főosztály (Krisztina krt. 12), Vízművek káposztásmegyéri főtelepe, József Távbeszélő Központ, Teréz Távbeszélő Központ, Lipót Távbeszélő Központ, Lágymányosi Távbeszélő, Krisztina Távbeszélő Központ, Mávag Kohászati Üzemek, Rimamurányi Vasmű, Csepeli Autógyár, Budapesti Mávag, Egyesült Izzó, Standard és ÁRGI raktár (több helyen).

⁴⁴⁸ Mauser puska és a hozzá tartozó lőszer javadalmazás.

⁴⁴⁹ Az őrzési tevékenység átadás-átvételéről, az ÁVH képviselője és a létesítmény vezetőjének aláírásával jegyzőkönyvet vettek fel.

⁴⁵⁰ 101/11/1951. ÜT. határozat - a gazdasági létesítmények őrzésével kapcsolatos kérdésekről -. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952- 1959. 310-311.lad.

⁴⁵¹ Simon F. Nándor (2018): Az Iparőrség. In: Emlékkönyv Öry Károly születésének 85. évfordulója tiszteletére. Salutem (6). Szemere Bertalan Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, Budapest, Magyarország DOI: 10.31626/HU-EISSN2530094X.VITOM. 125. old.

⁴⁵² 47/35/1952. ÜT. határozat - a fontosabb létesítmények őrzéséről szóló 76/9/1951. számú határozat módosításáról és kiegészítéséről -. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. 310-311.lad.

ipari vállalat esetében megszűnt az ÁVH őrzési tevékenysége.⁴⁵³ Az OT elnöke a BM és az ÁVH bevonásával, havonta ülésező bizottságot⁴⁵⁴ alapított a szakminisztériumok javaslatainak elbírálására, az ÁVH általi őrzésre vonatkozó javaslatok felsőbb szerv elé terjesztésének és a bizottság által jóváhagyott ipari őrhelyek, belügyminiszter hatáskörébe történő utalásának kidolgozására.

Az őrzést kérő minisztérium – az érintett miniszter aláírásával és alapos indoklással ellátva –, írásban küldte meg kérését a bizottság elnökének, aki a bizottság tagjainak bevonásával és a kérelmező meghívásával, egyszerű szótöbbséggel hozta meg határozati javaslatát (a bizottság üléséről jegyzőkönyv készült). A határozatot véglegesítésre felterjesztették az OT elnökének, majd annak végleges döntéséről, az abban érintetteket, írásban tájékoztatták. A bizottság tevékenységéről, annak elnöke, havonta kétszer tett jelentést az ÜT elnökének.⁴⁵⁵

1952-ben, 15 bizottsági ülés során, összesen 36 objektumot adtak át, mely üzemek dolgozóinak 46%-a munkás, 23%-a paraszt, 21%-a értelmiségi és 10%-a egyéb⁴⁵⁶ volt. A felsorolt üzemek őrzésének biztosítását 41 őrön 37 őrparancsnok – 3 fő tiszt és 34 fő tiszthelyettes – és 3 fő őrparancsnok-helyettes, valamint 82 fő ipari őr-, felvezető és 1156 fő ipari őr látta el. A jegyzőkönyvekben külön megjegyezték, hogy egyes üzemek biztonsági berendezései, kerítései, raktárai és üzemrészei elhanyagoltak, sok esetben hiányosak és nem az előírásoknak megfelelőek voltak.⁴⁵⁷

Az őrzési tevékenység átadásával egyidejűleg, jelentés készült az átcsoportosított állomány hangulatáról, mely meglehetősen elkésérítő képet mutatott. A jelentést író százados által, a nem megfelelő prioritásnak tulajdonítva, igen sok nem kívánatos személy került be az Iparőrségbe, így az állomány 35-40%-át tartotta szükségesnek leváltani. Sokan a leszerelésben gondolkodtak, míg mások egzisztenciális félelmeiknek (illetmény csökkenése, rendfokozatban, beosztásban előmenetel) adtak hangot. További nehézséget okozott, hogy az ÁVH, bár átadta az őrzéssel kapcsolatos dokumentációk jelentős részét, viszont az egyes kiképzési segédleteket, a kiképzést biztosító szabályzatokat visszavonta.⁴⁵⁸

Iparőrségi Alosztály

1952-ben a BM-ben kezdte meg működését az Ipar-őrség Osztály, melynek alapfeladata az ÁVH karhatalmi dandár-parancsnokságától átvett iparőrségek szakmai vezetése és irányítása, illetőleg az ország területén működő iparőrségi szervezetek összefogása, irányítása, a szakmai és politikai kiképzések megszervezése, az új őrzési igények elbírálása tartozott.⁴⁵⁹

A belügyminiszter első helyettesének irányítása, ellenőrzés alatt álló osztály hivatásos rendőri és közalkalmazotti státuszú tagjai a BM Közrendvédelmi Osztályának állományába tartoztak. Ugyanakkor, a rendőrség budapesti és a megyei kapitányságokon szervezett

⁴⁵³ Az Üzemgazdasági Tanács határozatának értelmében megszűnt az ÁVH-őrség a Danuvianál, a Lámpagyárnál, a MOM-nál, a Gammánál, a Richter vegyészeti üzemnél, az ajkai és az almásfüzitői timföldgyárnál, a csepeli ásványolajfinomítónál és az ÁRHI raktártelepen, viszont ÁVH-s őrség szerveződött a 7039. sz. vállalatnál Sirokon, a nyíregyházi és a szombathelyi rádióleadónál, a budapesti lokátorgyárnál, az Országos Teherelosztónál Budapesten és az ÁRHI kisnyéri és eplényi olajtároló telepein.

⁴⁵⁴ A bizottságnak nem volt pontos elnevezése, a korabeli anyagokban „az Ü.T. 47/35/1952. számú határozat 6. pontja végrehajtására alakult bizottság”-ként szerepel

⁴⁵⁵ MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. uo. „Jelentem, hogy a Kormányunk rendelete értelmében az Államvédelmi Hatóság hatáskörébe tartozó ipari- és gazdasági létesítmények őrzését és védelmét a belügyminisztérium ipari őrségi osztálya az alábbiak szerint vette át...” kezdi mondandóját Matheidesz István r. százados 1952 II. 18-án keltezett és Pócze Tibor miniszterhelyettesnek címzett jelentésében.

⁴⁵⁶ Az egyéb alatt az osztályidegen, úgynevezett „deklasszált” elemeket értették.

⁴⁵⁷ MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. i. m.

⁴⁵⁸ MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. i. m.

⁴⁵⁹ MNL-OL. XIX-B-14. ORFK Iparőrség 1952-1959. i. m.

iparőrségi előadók, illetve a megyék területein lévő objektumok őrsparancsnokai és őrsparancsnok-helyettesei pedig a budapesti, illetve a megyei főkapitányságok törzsébe, ezen belül is, a szolgálati és őrségi osztályhoz tartoztak. A BM Iparőrségi Osztályán egy fő osztályvezető, hat fő előadó és kettő fő leíró látta el a napi szolgálati feladatokat,⁴⁶⁰ majd az Iparőrségre vonatkozó – belügyminiszter helyettesi – parancs módosításával az osztály állományának létszáma további módosításra, bővítésre került.⁴⁶¹ A megnövelt létszámú osztály, számos osztályparancsot, utasítást adott ki, többek között, például az őrség tagjainak sorkatonai kötelezettségével,⁴⁶² éberségével,⁴⁶³ vagy az állami és hivatali titok megőrzésével⁴⁶⁴ kapcsolatban. Majd 1952 végére elkészült az „*Ideiglenes fegyelmi utasítás az pari őrség részére*”, melyben megfogalmazásra kerültek a fenyítési nemek⁴⁶⁵, illetőleg az azok kiszabásának és végrehajtásának rendje. Továbbá, rendelkezés született az adható dicséretnek, az elismerések módjáról⁴⁶⁶ is.

A különböző jellegű objektumok őrzésének újra szabályozása

A Honvédelmi Tanács⁴⁶⁷ 1953-as határozatának⁴⁶⁸ bevezetője szerint „*a Belügyminisztérium fegyveres szervei, indokolatlanul nagy számú objektum őrzését látják el*”, így a Rendőrség és a Belső Karhatalom ezirányú, nagy költségvonzattal járó és politikai szempontból is helytelennek ítélt, fokozott igénybevétele elvonja ezen szervek erejét a fontosabb feladatok ellátásától. Ennek háttérben – így az őrzött létesítmények számának indokolatlan növekedésében és más fontos objektumok őrzéssel való biztosításának elmaradásában –, a megfelelő központi szabályozás hiányát látták. Továbbá, hogy az ipari (polgári) őrség területén nem került biztosításra az őrzés egységes szakmai irányítása, ellenőrzése és fegyverzettel történő ellátása. A helyzet megoldására, az őrzés rendszerének hármas besorolását,⁴⁶⁹ annak egységes szabályozása érdekében az alábbi négy kategóriába sorolták⁴⁷⁰.

⁴⁶⁰ MNL-OL. XIX-B-14. ORFK Iparőrség 1952-1959. i. m.

⁴⁶¹ 1 fő csoportvezető, 1 fő politikai tiszt, 1 fő szervezési előadó, 2 fő őrszolgálati előadó, 1 fő kiképzési előadó, 1 fő anyagi előadó, 2 fő leíró és 1 fő hivatalsegéd. Rajtuk kívül, még ketten – 2 fő személyzeti előadó – foglalkoztak az iparőrség ügyeivel a BM Személyzeti Osztályán. A BRFK-n 2 fő, a PMRF-n, a BAZ, a Fejér és a Komárom MRFK-n pedig egy-egy fő látott el szolgálatot. Tevékenységük irányítását Budapesten a kapitányság vezetőjének a második helyettese, míg a megyékben az MRFK vezetőjének szolgálati helyettese látta el.

⁴⁶² A BM Iparőrség Osztály vezetőjének 3. számú parancsa. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. 310-311.lad.

⁴⁶³ A BM Iparőrség Osztály vezetőjének 3. számú parancsa, szerint: „*Ma – amikor az imperialista háborús gyűjtogatók fokozott mértékben támadják a szocializmust építő békés népeket, kémeket és diverzánsokat küld hazánkba és felhasználja a belső ellenséget, hogy minél nagyobb károkat okozzon dolgozó népünknek – az ipari őrség minden tagjára fokozott felelősség hárul. . . . Minden ipari őrt az ellenség iránti izzó gyűlölet fűtse át, amikor eredményeinkre és dolgozó népünk vagyonára vigyázz*”. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. 310-311.lad.

⁴⁶⁴ A BM Iparőrség Osztály vezetőjének 5. számú parancsa. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. 310-311.lad.

⁴⁶⁵ Fedés szóban vagy írásban; az őrsről való eltávozás, illetve szabadnap elvonás; soron kívüli munkára, vagy szolgálatra vezénylés (kivéve az őrszolgálatot); egyszerű fogság 20 napig; szigorú fogság 10 napig; a szolgálati beosztásból való leváltás, illetve 30-tól 100 forintig terjedő pénzbüntetés.

⁴⁶⁶ Dicséret az őrség előtt vagy parancsban kihirdetve, előzőleg kiszabott fegyelmi fenyítés törlése; az iparőröknek és a felvezetőknek két napig terjedő eltávozás engedélyezése, illetve értéktárggyal vagy pénzzel való jutalmazás az üzemem keresztül.

⁴⁶⁷ Az Üzemgazdasági Tanács jogutódjaként 1953. május 11-től, Honvédelmi Tanács néven működött tovább.

⁴⁶⁸ A 253/21/1953. HT. határozat alapján az ipari objektumok őrzését az államvédelmi szervektől és a rendőrségtől a felügyeletet gyakorló szakminisztérium által szervezett polgári őrség veszi át. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. 310-311.lad.

⁴⁶⁹ I-es kategória Belső Karhatalom, II-es kategória Rendőrség, III-as kategória Ipari (polgári) őrség.

⁴⁷⁰ 253/21/1953. HT. határozat. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. 310-311.lad.

A Belső Karhatalom őrzése alá sorolták az érzékeny, stratégiai jelentőségű hadianyagok tervezését, készre gyártását és tárolását végző, valamint az államvédelem és az államrend szempontjából különös fontossággal bíró létesítményeket, a fontosabb párt és kormányzati intézmények épületeit, továbbá a stratégiai jellegű hidakat, erőműveket és a hadianyagok vasúti szállítmányait.

A Rendőrség őrizte a közrend és a hírközlés szempontjából különös fontossággal bíró létesítményeket, a polgári repülőtereket és rádióállomásokat, valamint a félkész, a hadiipar és a pénzgazdaság szempontjából fontos anyagokat tároló létesítményeket, raktárakat, valamint a diplomáciai szervek épületeit. A rendőrség látta el a vasúton, a közrend, a közbiztonság, a vagyonbiztonság fenntartását és egyben az olyan fontosabb szállítmányok kísérését és őrzését, amelynek biztosítása nem tartozott a Belső Karhatalom hatáskörébe, valamint a pénzjegynyomdát és a pénzverdét.

A szakminisztériumok, illetve a vállalatok igazgatói által szervezett polgári őrség⁴⁷¹ őrzés alá tartozónak ítélték a félkész hadianyagokat – a hadianyagként, fegyverként ilyen állapotban nem használható anyagokat –, a termelő és a népgazdaság szempontjából különös fontossággal bíró ipari létesítményeket, a kisebb erőműveket, a vegyiműveket, a hideg mechanikai megmunkálást végző fontosabb üzemeket, a központi bankokat, illetőleg a Bel- és Külkereskedelmi, Begyűjtési, valamint a Könnyűipari Minisztérium hatáskörébe tartozó nagyobb központi raktárakat és elosztóhelyeket. A polgári állományú ipari őrség munkájának tervszerű ellenőrzését szintén a rendőrség hatáskörébe utalták.

A helyi tanácsok által Budapesten és a fontosabb ipari városokban – felmerülő igény szerint – szervezendő vagyonőrző szervek (értsd: Vagyonőrző Vállalat) őrizték a közbiztonság szempontjából fontos kereskedelmi létesítményeket, áruházasokat, a tanácsi vállalatokat és a vállalati raktárakat. Azzal a megkötéssel, hogy a vagyonőrző szerveket fegyverrel ellátni nem lehet, azok a helyi tanácsok végrehajtó bizottságainak közvetlen irányítása és ellenőrzése alatt álltak, illetve, hogy a szolgálatuk ellátását a rendőrség is jogosult volt ellenőrizni.

1955-ben a Népköztársaság Elnöki Tanácsa törvényerejű rendeletben⁴⁷² szabályozta az országos rendőrfőkapitányság, őrségekkel kapcsolatos feladatait, az őrzés felügyeletének és ellenőrzésének végrehajtását, a szakminisztériumok őrzési igényének elbírálását, az őrségek létszámának megállapítását, a szükséges fegyverek és lőszer mennyiség biztosítását, a fokozott szolgálat elrendelését, valamint képzések, kiképzések rendjét. Az ORFK szakértő munkatársai 1955 évvégére elkészítették az „*Ideiglenes szolgálati szabályzat az Iparőrség részére*” okmányt, amely már részletesen foglalkozott az őrség állományának jogi helyzetével, szolgálati viszonyaival, szolgálati rendszerével, ör- és járőr szolgálati tevékenységével, a szállítmányok kíséréseivel, illetőleg az őrség ruházatával és a fegyverzetével.⁴⁷³

Az iparőr, mint a fegyveres ipari őrség tagja, munkaviszonyával kapcsolatos jogai és kötelezettségei tekintetében a Munka Törvénykönyvének, míg őrszolgálati tevékenységével kapcsolatban a Katonai Büntető Törvénykönyv hatálya alá tartoztak. Iparőr lehetett az a hatvan év alatti, büntetlen, katonai szolgálatot teljesített, írni és olvasni tudó, a BM által priorált magyar állampolgár, aki a szolgálatra egészségügyileg, politikailag és erkölcsileg megbízhatónak bizonyult. Ugyanakkor, nem lehetett iparőr, akít ez előző munkahelyéről fegyelmivel

⁴⁷¹ A polgári személyekből álló fegyveres őrség tagjai csak a tényleges katonai szolgálatukat letöltő személyek lehettek. Fegyverzetüket (puska vagy pisztoly) a BM, míg formaruhájukat, kiképzésüket, ellátásukat az őrsésben érintett vállalat igazgatója, a vállalati rendészeti szerv vezetője útján biztosította. Az őrség tagjainak szolgálati mulasztása, fegyverhasználattal kapcsolatos visszaéléseire pedig a Katonai Büntető Törvénykönyv rendelkezései vonatkoztak.

⁴⁷² 1955. évi 22. törvényerejű rendelet - a rendőrségről -. Forrás: <http://jogiportal.hu/index.php?id=d6ijag8d1mg7531kf&state=19571001&menu=view> (A letöltés dátuma: 2021. február 20.)

⁴⁷³ MNL-OL. XIX-B-14. ORFK Iparőrség 1952-1959. i. m.

bocsájtottak el. Az esküt⁴⁷⁴ tett iparőrök fegyverüket csak szolgálati célból, szolgálatban viselheték, azt haza nem vihették.⁴⁷⁵ Egyruhájuk sötétbarna posztóból, fésűs és zsávoly anyagból készült, szabvány méretű fegyveres testületi rendfokozati jelzéseiket a vállapjukon⁴⁷⁶ viselték.⁴⁷⁷

1956 után

Az 1956-os forradalom és szabadságharc a XX. századi magyar történelem egyik legmeghatározóbb és az Iparőrségre is jelentős hatással járó eseménye volt. Annak állományából többen akadtak „*gyávák, renegátok, disszidensek, de a nagy többség becsületesen helytállt*”⁴⁷⁸ Az eseményeket követő párt- és kormányhatározatok alapján, az iparőrségek tevékenysége is jelentősen megváltozott, kibővült és előtérbe került a társadalmi tulajdon védelme, a termelőmunka zavartalanságának és az üzemek belső rendjének biztosítása.

1964-ben a szervezet elnevezése Polgári Fegyveres Őrségre (a továbbiakban: PFŐ) változott és a továbbiakban már mindenhol őrséget szerveztek, ahol azt a népgazdasági, honvédelmi érdekek védelme, a lakosság alapvető szükségletei kielégítésének biztosítása, a kiemelt kulturális értékek őrzése megkövetelte.⁴⁷⁹ A szervezet tagja lehetett az az 50. életévét be nem töltött politikailag és erkölcsileg is megbízható, büntetlen előéletű, a szolgálat ellátására alkalmas, legalább hat osztállyal rendelkező, katonaviselt magyar állampolgár, akinek a kinevezéséhez a BM hozzájárult és esküt tett.⁴⁸⁰ Az Iparőrségek ismételt átszervezése során kiosztották az első sötétkék egyenruhát, javultak a munkakörülmények és az ellátottság. 1964-ben az országos rendőrfőkapitány kiadta a PFŐ első Működési Szabályzatát, mellyel megváltozott a szervezet elnevezése és megszűnt az őrségekre jellemző sokszínűség, szabályozatlanság. A fontosabb parancsokat, utasításokat már írásban adták ki, az egységes szabályozás pedig megteremtette az egységes irányítás alapjait. Érdekességként említem meg, hogy ebben az időszakban az őrség tagjai még rendfokozattal rendelkeztek, fizetésük pedig alap-, és rendfokozati illetményből állt.⁴⁸¹

Az 1960-as, 1970-es évek fordulóján – a rendőrség szakfelügyeleti tevékenysége, szakirányítása ellenére is –, a PFŐ létjogosultsága veszélybe került, melynek elsődleges okai a szervezetet érintő magas fluktuációban, a tervszerű káderutánpótlás elhanyagolásában, a rendezetlen bérekben, a kedvezőtlen munkaidő rendszerekben, illetőleg a fegyveres szolgálat alacsony szintű megbecsülésében voltak keresendőek. További alapvető problémaként említették meg a nemzedéki váltást, mely szerint azon parancsnokok, akik ismereteiket a valamely fegyveres szerv hivatásos állományban szerezték meg, az idő múlásával egyre

---

⁴⁷⁴ A 12.089/1964. BM rendelet alapján, az eskü szövege: „*Én ..... , a Magyar Népköztársaság állampolgára, esküszöm, hogy a polgári fegyveres őrségnek becsületos, hű tagja leszek. A társadalmi tulajdont, dolgozó népünk vagyonát lelkiismeretesen őrzöm és ha kell, életem feláldozásával is megvédem. Szolgálatomat fegyvelmezetten és minden áldozatot vállalva teljesítem. Az államtitkot és szolgálati titkot megőrzöm. A szakmai ismereteket elsajátítom. Parancsnokaim parancsait legjobb tudásom szerint teljesítem. Alárendeltjeimről a legjobb tudásom szerint gondoskodom. Felszerelésemet megóvom. Fegyveremet soha el nem hagyom. Az ellenséggel szemben mindenkor és mindenütt becsülettel harcolok, minden ellenséges kíséreteket és megnyilvánulást előljáráóimnak jelentek. Ha eskümet megszegem, sújtson Népköztársaságunk törvénye és dolgozó népünk megvetése.*”

⁴⁷⁵ MNL-OL. XIX-B-14. ORFK Iparőrség 1952-1959. i. m.

⁴⁷⁶ Az öröknek és a tiszthelyetteseknek piros mezőjű, a ruha színével azonos barna szegéllyel ellátott, a tiszteknek pedig sárga szövésű „szuворovi” váll-lapjuk volt, amely a ruha színével azonos szegéllyel és középen egy, illetve főtisztai váll-lapok esetében két piros csíkkal voltak kialakítva. A rendfokozati jelzések pedig azonosak voltak a katonai rendfokozati jelzésekkel.

⁴⁷⁷ MNL-OL. XIX-B-14. ORFK Iparőrség 1952-1959. i. m.

⁴⁷⁸ Leyer at. all. i. m. (1983), 21-22. old.

⁴⁷⁹ Leyer at. all. i. m. (1983), 24-25. old.

⁴⁸⁰ Leyer at. all. i. m. (1983), 35. old.

kevesebben lettek, az új parancsnokok pedig nem rendelkeztek a beosztásukhoz szükséges szakmai képzettséggel.⁴⁸²

A helyzet rendezésére született meg a 39/1976. (X.30.) MT. rendelet⁴⁸³, illetőleg kiadták a PFŐ 7/1977. (XII.24.) BM rendeletet, a második Működési és Szolgálati Szabályzatot. Ezen szabályozás teljesen megújította az őrségek működését, változott az egyenruha, szigorodott a felvételi követelmények rendszere és a maroklőfegyverek mellett, sorozatlövésre alkalmas fegyverek és a kényszerítő eszközök kerültek rendszeresítésre. Országosan egységes oktatási, képzési követelményt írtak elő és kiadták a PFŐ összkövetelményi programját, ami meghatározta a különböző beosztásokban dolgozók szakmai követelmény szintjét. A megszűnt a rendfokozatok, beosztási jelzések váltották fel, a PFŐ személyi állományát szolgálati igazolvánnyal, kiegészítő felszerelésként gázálarccal és sisakkal látták el.

A jól szervezett irányítási rendszer részeként működő PFŐ-eket foglalkoztató vállalatok, intézmények és a belügyminisztérium között úgynevezett Központi Irányító Parancsnokságok álltak, melyek egy-egy szakterületet fedtek le.⁴⁸⁴ A parancsnokságok látták el az őrségek szakirányítását és felügyeletét, meghatározták a képzési és követelményi szinteket, kiadták, illetve bevonták a szolgálati igazolványokat, valamint állandó kapcsolatot tartottak a BM-el és a rendőrséggel. Rendszeres parancsnoki tanfolyamokat és továbbképzéseket szerveztek, melyek megadták az alapvető ismereteket, a szakmai tevékenység színvonalas végzéséhez. A szakterületek között szakmai versenyeket pedig az adott programnap végén, gulyáságyúval záródó ismerkedési est zárta. Az őrségek tagjai közötti kapcsolattartás folyamatos volt, kis túlzással kimondva, majd mindenki ismert mindenkit. Az állomány egységes képzése és kiképzése érdekében pedig kiadták a kor követelményeinek megfelelő – még a mai napig egyedülálló szakmai tartalmú – kiképzési kézikönyvet.

Fegyveres Biztonsági Őrség

1991-ben, hazánk rendszerváltását követően a PFŐ szervezetének elnevezése Fegyveres Biztonsági Őrségre a változott. A Központi Irányító Parancsnokságokat megszüntették, majd rövid idő alatt szétesett a szervezetre ezidáig jellemző szervezettség is. A nagyvállalatokat privatizálták, az őrségek hatósági jelenlétét és működését előíró szabályozás változásával számos tevékenység megszűnt, a magánbiztonsági szféra előre tört, az őrségek száma csökkenni kezdett. Az őrségek számának nagyarányú csökkenését elsősorban a privatizáció okozta tevékenység megszűnés okozta. Sok helyen megszűntek például a hadiipari tevékenységek, ezzel együtt a PFŐ/FBŐ létjogosultsága is, így a rendőrségnek nem is volt más lehetősége, mint hogy határozatlanul szüntette meg azokat.

1997-ben ismét felülvizsgálták az őrségek szükségességét és működésük feltételeit, melynek eredményeként kiadták – a jelenleg is hatályban lévő –, a fegyveres biztonsági őrségről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvényt és annak végrehajtási utasítását, a fegyveres biztonsági őrség Működési és Szolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 27/1998. (VI. 10.) BM rendeletet.⁴⁸⁵

Az FBŐ szervezetek tevékenysége – mint ahogyan az a történetiségében is mindvégig megfigyelhető volt – jelenleg sem illeszthető be egyértelműen az állami, vagy a magánbiztonsági szektor működésébe, illetőleg nem terjed ki rá a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara érdekvédelmi tevékenysége sem. Létezik ugyan egy

⁴⁸² Leyer at. all. i. m. (1983), 62. old.

⁴⁸³ Az első olyan keretjogszabály, mely már minden szempontból egyértelmű iránymutatást adott.

⁴⁸⁴ Például: ipar, kereskedelem, Fővárosi Tanács stb.

⁴⁸⁵ Az FBŐ törvény végrehajtási rendelete – az abban érintett főbb szakmai szervek javaslatai alapján – várhatóan már a közeljövőben, alapjaiban változhat meg.

országos szervezet, a Magyarországi Fegyveres Biztonsági Őrök Szakmai Egyesülete⁴⁸⁶, de annak tevékenysége sem érdekvédelmi, vagy kamarai jellegű. Az őrségek működésével kapcsolatban szükségesnek mutatózó érdemi érdekképviselő, illetőleg a kamarai jellegű jogérvényesítés intézményének létrehozása, továbbra is várat magára.

Tanulmányomban, hiánypótló alkotásként az FBŐ jogelőd szervezeteinek történeti fejlődését mutattam be, rávilágítva az állam működése, a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos létesítmények, a kritikus infrastruktúra elemek körének korszakonkénti kijelölésére és azok védelmi igényére.

Felhasznált szakirodalom

1. Houguet Iván, Móré Attila, Tamás Gábor, Tölgyesi Ernő (1983): Kiképzési kézikönyv a polgári fegyveres őrségek részére. Budapest, Magyarország. BM Könyvkiadó.
2. Keserű István: A rendvédelmi szervek újjászervezése és tevékenysége az első világháború és a forradalmak után, (1919–1924) Rendvédelem-történeti füzetek IV. évf. 5. szám. Budapest, Magyarország: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság
3. Leyer Richárd, Tölgyesi Ernő (1983): A polgári fegyveres őrség három évtizede 1953-1983. Budapest, Magyarország, Ifjúsági Nyomda
4. Lippai Zsolt (2021): Az elmosódó határvonalak margójára. Szakmai szemle, A katonai nemzetbiztonsági szolgálat tudományos-szakmai folyóirata. XIX évf.1. szám (Megjelenés alatt).
5. Őry Károly (1993): A rendvédelmi szervek az első világháború, az őszirózsás forradalom és a proletárdiktatúra időszakában. Rendvédelem-történeti füzetek IV. évf. 5. szám. Budapest, Magyarország: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság.
6. Parádi József (1999): A rendvédelem, közigazgatás és a véderő kapcsolata a kiegyezéstől a második világháborúig, Rendvédelem-történeti füzetek X. évf. 12. sz. Budapest, Magyarország: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság.
7. Simon F. Nándor (2018): Az Iparőrség. In: Emlékkönyv Őry Károly születésének 85. évfordulója tiszteletére. Salutem (6). Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, Budapest, Magyarország DOI: 10.31626/HU-EISSN2530094X.VITOM.
8. Solymosi József r. vezérőrnagy csoportfőnök: A közrendvédelmi szolgálat 25 éve (1945-1970). A Polgári Fegyveres Őrség történeti áttekintése. Bűnügyi és Rendőrség-történeti Múzeum Könyvtára. Nytsz.: 0207.

Levéltári források

1. 300/1944. (VI.21.) ME. r. a magyar királyi rendőrség átszervezéséről. Magyarországi Rendeleték Tára. LXXVIII. évf. (1944). Magyarországi Rendeleték Tára, LXXVIII. évf. (1944) 1. szám 1063-1065. old.
2. 101/11/1951. ÜT. határozat - a gazdasági létesítmények őrzésével kapcsolatos kérdésekről -. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952- 1959. 310-311.lad.
3. 76/9/1951.ÜT. határozat - a döntő létesítmények őrzéséről -. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. 310-311.lad.

⁴⁸⁶ Az egyesületről bővebben: <https://mfbosze.hu/>

4. 47/35/1952. ÜT. határozat - a fontosabb létesítmények őrzéséről szóló 76/9/1951. számú határozat módosításáról és kiegészítéséről -. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. 310-311.lad.
5. 253/21/1953. HT. határozat. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. 310-311.lad.
6. A BM Iparőrség Osztály vezetőjének 3. számú parancsa. Forrás: MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952- 1959. 310-311.lad.

Jogszabályok

1. 1955. évi 22. törvényerejű rendelet - a rendőrségről -. Forrás: <http://jogiportal.hu/index.php?id=d6ijag8d1mg7531kf&state=19571001&menu=view>
2. 1997. évi CLIX. törvény - a fegyveres biztonsági őrségről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról -. Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700159.tv>
3. 27/1998. (VI. 10.) BM rendelet - a fegyveres biztonsági őrség Működési és Szolgálati Szabályzatának kiadásáról -. Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800027.bm>

Internetes hivatkozások

1. Kiemelten fontos őrizet. Forrás: <http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/zsaru-magazin/kiemelten-fontos-orizet#3expanded>
2. Az FBŐ múltja. Forrás: <https://mfbosze.hu/az-fbo-multja/>